

J E L E N T É S

az MHSz. Debreceni Könnnyűbuvár Klub barlangkutató csoportjának 1974. október 1.-től 1976. december 31.-ig végzett tevékenységéről.

Szervezeti élet.

Az MHSz. Könnnyűbuvár Klub tagjai közül többen érdeklődtek a barlangkutató iránt, ezért a klub a KLTE. Tótfalusi-kollégium barlangkutató csoportjával - csoportvezető Baláss Anna - együttműködési szerződést kötött 1974. októberében. A továbbiakban ebből az együttműködésből fejlődött ki az MHSz. Debreceni Könnnyűbuvár Klub állandó barlangkutató csoportja, mely megalakulását nagyban közönlötte Baláss Anna szakmai irányításának és fáradhatatlan szervezőképességének. Ez a barlangkutató csoport szervezetenként az MHSz. Debreceni Könnnyűbuvár Klubon belül, annak felügyelete alatt működik. A barlangkutató csoport összejöveteleit a könnnyűbuvár klub helyiségében minden csütörtökön 18 órától tartja Debrecen, Fővesszert-u. 1. sz. alatt. A csoport szakmai vezetője Szenté István /Budapest, Múzeum-kr. 5./, helyettes-vezetője Németi Lajos /Debrecen, Kiszaludi-u. 14./. A csoport létszáma 20 fő.

A csoport tevékenyen együttműködött más barlangkutató csoportokkal. Így résztvett a VMTB. Lakatos László csoportjának munkájában az Alsó-hegyen a 404-es viznyelő barlang bontásában, a Pócsa-kői viznyelő barlang felmérésében, a Promontor barlangkutató csoport munkájában a Bükk-hegységben a Hármaskuti viznyelő bontásában, a miskolci TDK, MEAFG. és Bányász barlangkutató csoportok kutatási területén lévő szifonokban vizalatti felderítéseket végzett.

Feltáró tevékenység.

A Bükk-hegység területén _

A Bükk-hegységben Bánkut és Csipkéskut között több víznyelő és beszakadás található. E karszt-objektumok feltehetőleg egy, esetleg két nyugat-keleti irányba húzódó nagyobb rendszer részei. A két szóbajöhets forrás, ahova a terület víznyelői a vizüket adhatják, a Garaúna-forrás és a Szaljka-forrás.

Ezenk a ma még ismeretlen rendszernek a feltárására vállalkoztak a csoport tagjai.

A munkák társadalmi munka jellegéből adódóan erősen változó létszámmal történtek a kutatások, másrészt a feltárás közben szerzett megismerések eredményeképpen az egyes munkahelyek értéke folyamatosan változott. Ezért a csoport a Bánkut és Csipkéskut közötti terület több víznyelőjét és beszakadását megbontotta, illetve tervezi majd megbontani.

A Bükk-hegység területén a csoport a Bánkut és Csipkéskut közötti terület karszt-objektumain kívül máshol is több, egymástól független karszt-objektumban végzett feltáró kutatásokat, esetenként különböző, egymástól független barlangok feltárásának reményében.

Csurgókut-Bánkut-Csipkéskut közti terület kutatása. _

A Csurgókut, illetve a Csipkéskut felé futó, egy egyenesbe eső, de egymással ellentétes irányú két völgy jelenti a kőzettani határt a vulkánikus kőzetből - diabászból-álló Borovnyák és a mészkőből álló Lyukasgerinc között. A fenti réteghatár mentén nagy számu víznyelő és beszakadás alakult ki. A víznyelők gyűjtőterületét részben a diabász vízáró felszín, részben a diabász törmelékével borított felszínnek jelentik. Nagyobb csapadékok idején az agyaggal fedett mészkő felszínokről is folyik le víz a víznyelők felé.

A munkák megkönnyítése érdekében a nyelők és beszakadások nyugatról kelet felé növekvő sorrendben kataszteri számmal lettek ellátva.

Bánkut térségének karszt objektum katasztere:

Az objektum száma és típusa	N e v e :	Rövid jellemzés:
1. Inaktív visznyelő		Nagyobb méretű, kb. 20 m átmérőjű, 6 m mély, tölcsér alakú beszakadás, melynek déli oldalát mészkő, míg a többi oldalát talaj alkotja.
2. Időszakos visznyelő barlang = bánkúti visszafolyó	DIABÁZ-barlang	Patakos barlang. Lásd a továbbiakban részletesen.
3. Inaktív visznyelő		Laposfenekű, tölcséralakú mélyedés, belévezető patakmederrel.
A 3. és 4. sz. objektum között 4, esetleg 5 db 2-5 m átmérőjű, 20-30 cm mély, lapos, természetes eredetű bemélyedés, feltehetőleg kezdődő berogyás található.		
4. Berogyás		Tölcsér alakú mélyedés a talajban.
5. Berogyás	VIZBE-verem	" "
6. Berogyás		Elnyújtott elipsezis alaprajzú mélyedés talajban.
7. Időszakos visznyelő		Laposfenekű, tölcsér alakú mélyedés, belévezető patakmederrel.
8. Berogyás	HEGYES	Tölcsér alakú mélyedés talajban. A terület legmélyebb berogyása, igen meredek falakkal.
9. Időszakos visznyelő barlang	KŐBÁNYA	Patakos barlang. Lásd a továbbiakban részletesen.
10. Berogyás		Tölcsér alakú mélyedés talajban.
11. Berogyás		" "
A 9-10-11. objektum egyetlen vízvezető árok hátra vágódott nyelője.		
12. Lyukas-gerinczi szomboly		Egy kb 15 m mély aknából és hozzá csatlakozó teremből áll.
13. Berogyás		Tölcsér alakú mélyedés talajban.
14. Berogyás		" "
15. Visznyelő	CSIPKÉS KUTI- visznyelő	Magas sziklafalak közt nyíló, rendszerint aktív visznyelő.

Az objektum száma és típusa	N e v e :	Bányás jelleme:
16. Berogyás		Tölcsér alakú mélyedés talajban, alján kettős berogyással.
17. Berogyás		Tölcsér alakú mélyedés talajban.
18. Berogyás	"	"
16-17-18. berogyás	szorosan egymás mellett van, peremük egymással érintkezik.	
19. Berogyás		Kisméretű tálalaku mélyedés talajban.
20. Berogyás		Tölcsér alakú mélyedés talajban.
21. Berogyás	"	"

A Bánkut térségében levő karst objektumok közül csoportunk által az alábbiak lettek megbontva: 2. sz. víznyelő, melyen keresztül a Diabáz-barlang lett feltárva; 5. sz. beszakadás /Vízbe-vevés/; 7. sz. víznyelő; 9. sz. víznyelő /Kőbánya/, melyen keresztül egy rövidebb barlangjárathoz sikerült bejutni.

Bánkúti 2. sz. víznyelő barlang = DIABÁZ-barlang.

Kutatástörténet.

E barlang feltárásával kapcsolatban több téves információ lett terjesztve. Az MKBT. 1975. II. félévi tevékenységéről szóló beszámoló 64. és 127. oldalán Lénárt László, illetve Majoros Zsuzsa és Lénárt László aláírással megjelölt adatok sem felelnek meg mindenképpen a valóságnak. Ezért a feltárás történetére szükséges itt részletesebben kitérni.

Az 1960-as években a miskolci Bányász barlangkutató csoport Várszegi Bándor vezetésével megbontja a víznyelőt, a bejutás reményében. A bontás az eltűnő víz mentén történt, a járatot kitöltő kőtörmelék kirámolásával, mely járat a sziklafelbe befelé húzódik. Mivel a járat lefelé fokozatosan elszűkült, a bontást abba kellett hagyni.

As 1975. év tavaszán Szabó József/MEAFC/ egyszemélyes "tavaszi tábor" keretében elkezdti bontani a sziklafalba befelé húzódó eltömődött barlangjáratot, ahol a víz eltűnik - a Bányász barlangkutatók által annakidején kibontott, de azután eltömődött.-

1975. júliusára a MEAFC tábort szervez a víznyelő bontására, de a táborra jelentkezők közül senki sem jelenik meg a helyszínen. Börösök Péter /BSE/ és Szente István /MEAFC/ kóthetes, két fő tábor keretében elkezdti bontani a víznyelőt, a Szabó József által megkezdett irányban. Eredmény ugyanaz, mint az 1960-as években, a lefelé szűkülő járatban a bontás lehetetlenné válik, abba kell hagyni. E táborra 2-3 napra feljött dolgozni a MEAFC három barlangkutatója, egyszer segítettek a Hermann Ottó barlangkutató csoport tagjai /3 fő/ és délutánként, munka után /1/ rendszeresen /1/ feljárt a táborba dolgozni Szabó József /MEAFC/. E tábornak 4 napra résztvevője volt Szladics Mária és Boros László /VMTE. tektonik csoport/. A tábor munkában aktív résztvevője volt két rimaszombati barlangkutató is /CSSR/.

1975. szeptemberi Baláss Anna, a Debreceni MHSz. barlangkutatóit szervezi és kéri fel, míg Börösök Péter és Szente István a budapesti barlangkutatókat mozgósítja a térségben lévő víznyelők bontására. A táboron a budapesti Spartacus TE. barlangkutatói, a MEAFC. és az MHSz. debreceni könnyűbuvár klub barlangkutatói vesznek részt. A bányai visszafolyó /2. sz. víznyelő/ a megszerzett tapasztalatok alapján új helyen lesz megbontva, a sziklafal tövében függőlegesen lefelé. A bontás eredménnyel jár, sikerül bejutni a barlangba.

1975. ősz Több hétvégi akció keretében sikerül lépésről-lépésre feltárni a barlangot, a ma ismert kiterjedésében. E munkákban az MHSz. Debreceni Könnyűbuvár Klub, a Budapesti Spartacus TE, FTC. és VITUKI barlangkutatói vesznek részt. Legkiemelkedőbb feltárás a Szép-ág megtalálása Lukács László és Kovács Péter /FTC/ által.

A Diabáz-barlang jelenlegi hossza a felmért és a becsült hosszúságu szakaszok alapján kerekén 530 m. Ez a hosszúság az alábbi részadatokból áll össze:

	Felmérés	Becslés	
	<u>al a p i á n</u>		
Főág hossza a 20 évesek terméig	125	-	méter
Főág hossza a 20 évesek termétől a végpontig	-	120	"
Szép-ág hossza	188	-	"
Különböző oldalágak hossza	-	100	"
Összesen:	313	220	"
Mindösszesen:	533		méter

A Diabáz-barlang jelenlegi mélysége a felmért és a becsült mélységű szakaszok alapján kerekén 150 m. Ez a mélység az alábbi részadatokból áll össze:

A barlang felmért mélysége a bejáratától a Vizes-akna aljáig	106		méter
A barlang becsült mélysége a Vizes-akna aljától a végpontig		50	"
Összesen:	156		méter.

A Diabáz-barlang értékei a kutatások jelenlegi állása szerint az alábbiakban foglalhatók össze:

1. A felazin közelében - 25 méteren állandó hozamu forrás található a barlangban, mely viz esetleg hasznosítható.
2. Érdekes földtani megfigyeléseket lehet tenni a barlangban. Meg lehet figyelni a mészkő és diabáz-réteg határát, a különböző típusu mészköveket, törései szerkezeteket.
3. Az ugynevezett Szép-ág cseppkő képződményei jelentős esztétikai élményt nyújtanak.

A barlangban található feltehetőleg Pannon-kori gyöngykavics vizsgálatát Balázs Anna kezdte el, egyben készült a többi Bükk-fenségi barlang gyöngykavics anyagával való összehasonlításra.

A barlang a Diabáz nevet arról kapta, hogy a barlangjáratok több helyen feltárják a szálban álló diabást.

A bányai 5. sz. beszakadás = Vizbe-verem:

A beszakadás bontása a MEAPC 1975. évi nyári tábora során kezdődött meg. A bontás második napján a kutató-aknába beszivárgó és ott meggyűlő víz a további munkákat megakadályozta.

Az 1976. évi nyári tábor során új helyen lett megbontva a beszakadás. A kutatóakna egyik oldaláról a mészkő falat követve 8 m mélyen még nem ért nyitott Greget.

A munkahely nevét az 1975. évi kutatóaknába történt vízbeszivárgásról kapta.

A bányai 7. sz. víznyelő.

A lapos alju, erősen feltöltött víznyelő alján az 1976. évi nyári tábor során lett egy kutatóakna kibontva.

A bányai 9. sz. időszakos víznyelő barlang = Kőbánya:

A beszakadás bontása a MEAPC 1975. évi nyári tábora során kezdődött meg. Eredmény: 3 m mély akna. A munka folytatódott az 1975. őszi táboron. Eredmény: 5 m mély akna. Az 1976. évi nyári táborunk során sikerült 9 m mélységben barlangjárathoz jutni. A barlang jelenlegi mélysége kb. 25 m.

Ezen a munkahelyen a főakadályt a laza kőtermelésben való lejutás jelentette, mivel folyamatosan előretűzni és ácsolni kellett. Maga a bontás a vízmosta, tiszta kővek eltávolítása nem jelentett problémát.

A víznyelő nevét a mélyművelésszerű kőtermelésről, bányászatról kapta.

...

A Bányai térségében végzett feltáró kutatásoknál fokozott mértékben vigyáztunk a munkahelyek esztétikus kialakítására. A kitermelt anyagot minden esetben szárazon rakott kőfal mögé raktuk és elpeniroztuk. A kőfalak később - a víznyelők aktív időszakában - mint törmelékfogó gátak is jól beváltak.

Elszört kutatási helyek:

Buvár-barlang:

A barlang helye a Borókás-töbröket északról határoló gerinevonulat azon nyergének északi oldalán, mely nyeregből a Bükkfás víznyelőhöz vezet le árok. E barlang egy talajban keletkezett tölcésrétegu berogyás megbontásával lett feltárva. A barlang nevét annak emlékére kapta, hogy a feltárás a Debreceni MHSZ. Könyvbuvár Klub barlangkutató nyári táborán történt, 1975-ben. A Buvár-barlang genetikai szempontból eltömődött víznyelőnek minősíthető.

Feltáró munkák a Buvár-barlangban:

A talajban keletkezett tölcésrétegu berogyás mély pontján egy akna lett lehajtva. 6 m mélységig az akna talajban haladt, majd mészkövet ért. A mészkőben egy függőleges hasadék húzódt, amelyen keresztül egy kb. 15 m mély barlang-aknába sikerült bejutni. Mielőtt további kutatásokra sor került volna, a talajban hajtott akna az esőzések hatására beomlott, mivel nem volt kiácsolva.

Bébi-barlang:

A barlang helye a Lueta-völgytől északra, kb. 600 m-re, a Kiskut-lápa nyugati végében északnyugatra húzódo völgy északi oldalába felhuzódo lapos fenekű, keskeny oldalvölgy oldalában.

A barlang egy beszakadás megbontásával lett feltárva még 1972-ben. A beszakadást 1972-ben terepbejárás közben Kelen Gábor, Szente István és Istvánné találták. A barlang nevét egy, a terepbejáráson hordkeretre kötött Mózses-kor árban "résztvevő" fél éves bébi jelenléte miatt kapta.

Feltáró munkák a Bébi-barlangban:

1972-ben történt feltárást követőleg alkalmanként hétvégeken dolgoztak a barlangban a miskolci Marcel Lubens barlangkutató csoport és a debreceni Tótfalusi Kollégium barlangkutató csoportjának tagjai. E munkák eredményeképpen elzáródoott szakaszok megnyitásával kb. 10 m mélységig lett feltárva a barlang. Az 1975.évi nyári tábor keretében, a Debreceni MHSZ. barlangkutatói dolgoztak a barlangban. Egy eltömődött járat kibontásával 3 m-rel jutottak lentebb, de a továbbjutás újabb bontást kíván. Bár a bontás könnyű a jelenlegi végponton - nedves agyagot

kell kitermelni, - de a kitermelt anyagot a felszínre kell juttatni. A kitermelt anyag szállítása nagyobb létszámot igényel, ami jelentősen akadályozza a további bontást.

A Bébi-barlang genetikai szempontból eltérő vízyelők minősíthető. Egykori vízgyűjtő területe a felette húzódó hegyoldal lehetett. A barlang agyaggal és kőtörmelékkel erősen feltöltődött. A kitöltés rétegzettsége, anagiszerkezete a víz által való szállításra utal. A barlang főérdekesége, hogy egy az u.n. felszíni mészkő között húzódó 10-20 m széles diabáz-sáv közvetlen közelében található, az u.n. felszíni mészkőben. Szerencsés esetben a barlang feltárása közben adatokat lehetne kapni arról, hogy a diabáz jól karstosodó mészkő összletben húzódó, köztanilag vízáró, mivel csak viszonylag keskeny sávot alkot, mennyire akadályozta a víz áramlását, barlang kialakulását.

Erdész- emlékmű- zomboly

A Lusta-völgy felső végében levő Erdész- emlékmű mögött a fenyvesben egy kisebb kb. 5 m. átmérőjű, tölcsér alakú berogyás megbontásával még régebben - feltehetőleg a miskolci Bányász barlangkutató csoport tagjai - egy zombolyt tártak fel. Az időközben felhagyott munkahelyen omlások következtek be az első bejáratnál. A csoport 1975. évi nyári tábora során az első akna alján levő omlást átbontotta, így az első járatokat exhumálta. A zomboly végpontján lévő agyagos, kavicsos járatkitöltő törmelék bontásával 3 m-t sikerült lejjebb jutni, de a további munkákat az agyag-dezonálás igen megnehezíti. Ennek a karst objektumnak a zomboly elnevezés helyett helyesebb lenne a fosszilis víznyelő barlang elnevezés, mivel az üregben lévő kitöltés egyértelműen erre utal.

Vízalatti kutatások

1./ Jávorkuti víznyelő barlang.

A barlang nyugati ágában a befolyó vízzel szemben történt a merülés. A szifont kb. 2 m széles, 30-40 cm magas, kb. 30 fok lejtéssel lefelé húzódó vízzel kitöltött hasadék alkotja. A szifonban 4 m-t lehetett előre haladni, a behullott kövek félre-, illetve előregörgetésével. Itt a kövek annyira feltorlódtak, hogy közben előretölt légszűrővel sem lehetett átférni felettük. Így a merülést ezen a ponton befejeztük. A további járatrész tisztán látható volt, ahova a kövek eltávolításával be lehetne jutni.

A járat ugyanezzel a lejtéssel folytatódott, ameddig bevilágítható, illetve látható volt, kb. 10-15 m-ig.

Merülőbuvár: Czákó László, biztosítóbuvár: Tomasovszki József.
1974. decemberében ez volt a csoport első földalatti buvárákciója.

2./ Létrási vizesbarlang

A Létrási vizesbarlangban 2 szifon található: egyik a Patakos-ágon keresztül a barlangból elfolyó víz mentén alakult ki. Ez a Létrási vizesbarlang u.n. tava. A másik szifon a tóba nem a Patakos-ágon befolyó víz mentén található. Így a folyó vízzel szemben kell merülni. E szifon víze a MEAFC barlangkutatói által végzett vizfestések szerint a tavi nyeléből jön.

Ebben a szifonban kb. 6 m előrehaladás után egy vízszintes, szűk hasadékon levett készülékkel beussva egy függőleges, kb. 20 cm. széles, 80-100 cm. magas hasadékon keresztül átvilágítva látható volt a szabad, nagyméretű vízfelzsin. A hasadék alját megkíséreltük kibontani, de a hordalék állandóan utánatöltődött a tulsó oldalról és a hasadék sem tárgult lefelé. Ezt a merülést 1975. decemberében megismételtük egy vékonyabb festalkatu buvárral, de ő sem tudott a hasadékon átmenni.

Merülők: Bőszörményi Lajos, Gyulavári Attila, Czákó László, Tomasovszki József.

3./ Istvánlépa-barlang

A merülés a barlang nyugati ágában történt, az u.n. 4. sz. vízzel kitöltött szifonban. A barlang első 3 szifonjában a merülés idején nem volt víz. A 4. sz. szifonban az akkori vízszinttől 15 m mélységben és 30 m-t előrehaladva a kb. 35 fokban megálló törmelék-lejtő annyira megközelítette az egyébként nagyméretű szifonjárat memyezetét, hogy a továbbjutás lehetetlen volt, bár a szifon mélypontja már csak 5-6 m-re látszott. A továbbjutás vízelatti hontással megvalósítató, de csak hosszabb földalatti tartózkodás - tábor - keretében.

Merülőbuvár: Czákó László, biztosítóbuvár: Gyulavári Attila.

A felszerelés le- és felszállítása 30 órás non-stop menetben történt, a résztvevőktől a legnagyobb kitartást kívánta.

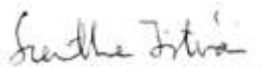
Résztvevők: Balázs Anna, Balás Zoltán, Birta István, Bőszörményi Lajos, Czákó László, Farkas István, Gyulavári Attila, Kerekes Sándor, Kovács István II., Szente István.

4./ Frank-barlangi /Alsó-hegy/

A közvetlenül a Frank-barlang alatt lévő Acskó-kut vizét a vízfestések alapján a Hangyás-töbörből és a Báb-völgyi III. víznyeléből kapja. Valószínű, hogy a Frank-barlang vízszintes ágában folyó patak az Acskó-kutat táplálja. Remélhető volt, hogy a Frank-barlangba befolyó vízzel szembe haladva sikerülhet az Acskó-kut és a fent említett víznyelők közötti járatba bejutni.

1976. nyarán és az 1976. évi téli tábor keretében megkísérelték a csoport tagjai a barlangba befolyó víz mentén lévő szifont átúszni. Az 1976. nyári merülés alkalmával kb. 3 m vizelatti ut után egy 2x1,5 m-es, levegős fülkébe sikerült bejutni, de bár a további ut a víz alatt szabad volt, technikai okokból a további merülést be kellett szüntetni. Az 1976. téli táboron a levegős fülkéből kiindulva 10 m-t sikerült víz alatt beúszni, de kb. 5 m vízmélységnél a járat alján felhalmozódott agyag a továbbjutást elzárta. A merülőbuvár mindkét alkalommal Bőszörményi Lajos volt, bizto itóbuvárok Czákó László és Fodor Géza.

D e b r e c e n , 1977. május 12.

/Szente István/

barlangkutató csop. vez.

/Czákó László/
klubtitkár.